

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ ความเจริญก้าวหน้า และพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคม และวัฒนธรรม ให้ทันอารยประเทศ เนื่องจากการศึกษาจะช่วยพัฒนาความเจริญของงานทางสติปัญญาและกระบวนการคิดของคนในชาติ ดังนั้นคุณภาพของคนในชาติจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการศึกษา ในภาวะการดำรงชีวิต ปัจจุบันวิทยาการด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีได้มี การพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่ง ดังนั้นการพัฒนาการศึกษาจึงต้องให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัย อันเป็นยุคอิเล็กทรอนิกส์ และใยแก้วนำแสงที่วิทยาการเจริญรุดหน้า ความรู้และสรรพวิทยาการเดินทางไปถึงที่ต่าง ๆ ด้วยความรวดเร็ว ข้อมูลและสาระความรู้ต่าง ๆ เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้เรียนต้องมีความคล่องแคล่วในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเป็นประตูที่ออกไปสู่โลกกว้างเพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และรู้จักสังเคราะห์ข้อมูล ข่าวสารเหล่านั้นมาใช้ให้ เกิดประโยชน์กับชีวิตของตน ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

แต่ปัจจุบันประสิทธิภาพของการจัดการศึกษายังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ ในกระบวนการพัฒนา “คน” เพราะคุณภาพของการศึกษาไทยที่ผ่านมาอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง ความรู้ความสามารถของเด็กไทยเฉลี่ยอ่อนลง ทั้งในด้านการกระบวนกรคิดวิเคราะห์สังเคราะห์อย่าง มีเหตุผล การริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านลักษณะนิสัย ใฝ่รู้ ซึ่งผลลัพธ์เหล่านี้เกิดจากกระบวนการปลูกฝัง เสริมสร้าง และการเรียนการสอนที่ขาดประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 5) กระบวนการเรียนรู้ ได้ล้อมกรอบตัวเองออกจากชุมชนและสังคม วิธีการเรียนการสอนมุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชา มากกว่าการเรียนรู้จากสภาพที่เป็นจริง และไม่เน้นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้พัฒนาด้านวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ก่อ สวัสดิพานิช (2526, หน้า 46-47) ได้ให้ความเห็นว่า สภาพการเรียนการสอนในปัจจุบันนี้เป็น สภาพที่น่าเป็นห่วงเป็นอย่างยิ่ง เพราะครูยังคงเน้นการสอนเนื้อหาวิชามากกว่าที่จะให้ผู้เรียนรู้จัก มองปัญหาแล้วคิดด้วยเหตุผลของตนเอง และ ประเวศ วะสี (2542, หน้า 1) ที่ว่าสภาพสังคม ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาจน นักเรียนขาดการฝึก การใช้ความคิด คิดไม่เป็น ทำอะไรไม่เป็นสร้างความอ่อนแอทางสติปัญญา

การส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการพัฒนาความคิดนับได้ว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาตัวนักเรียนเอง และประเทศชาติ

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ใน วิชาต่าง ๆ ของนักเรียนก็จำเป็นต้องฝึกกระบวนการคิดให้แก่ นักเรียนด้วยเช่นกัน เพราะการใช้ภาษา ต้องใช้ความคิดควบคู่กัน เพื่อช่วยทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางภาษา ทั้งในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน อันจะส่งผลให้มีทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ทั้งทางด้านการรับข้อมูลข่าวสารจากผู้อื่น ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วและด้านการส่งข่าวสารให้ ผู้อื่นได้รับทราบ

ด้วยความสำคัญของภาษาไทยดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาของ ชาติจึงกำหนดหลักสูตรวิชาภาษาไทยให้นักเรียนได้เรียนทุกระดับชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาชั้นกำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับแก่นักเรียนทุกคนต้องเรียนและสอบ ให้ผ่านจึงจะถือว่าจบหลักสูตร

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2523, หน้า 4) ได้กล่าวถึงความบกพร่องในด้านวิธีการสอน ภาษาไทยไว้ว่า “ความบกพร่องในการสอนภาษาไทยที่สำคัญที่สุดคือ การขาดความเอาใจใส่ และ ความพยายามในอันที่จะค้นหาวิธีการสอนที่ได้ผล และการผลิตวัสดุอุปกรณ์ไม่ก้าวหน้า” จาก งานวิจัยของ นวลทิพย์ รักษาทรัพย์ (2522) พบว่าในการเรียนการสอนวิชาภาษาครูส่วนใหญ่ไม่ใช่ อุปกรณ์การสอนเพราะไม่สามารถใช้ได้เหมาะสมกับบทเรียนและไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อ อุปกรณ์

การถ่ายทอดความรู้หรือเทคนิคการสอนของครูส่วนใหญ่ ยังใช้วิธีสอนด้วยการบรรยาย เพราะคิดว่าการอธิบาย การบรรยายคือการบอกที่ให้ความรู้แก่นักเรียนได้ดีที่สุด สมภูมิ บ่ายเที่ยง (2525, หน้า 5) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “การสอนด้วยวิธีบรรยาย จัดเป็นวิธีการสอนที่ล้าสมัย และอำนวยประโยชน์แก่ผู้เรียนได้น้อย กล่าวได้ว่าการสอนวิธีนี้ไม่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์โดยสมบูรณ์ได้” สภาพการณ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยในปัจจุบัน นักเรียนมิได้มีความรัก ความชื่นชอบภาษาไทยเท่าใดนักและยังมีเจตคติไม่ดีในรายวิชาภาษาไทย บุปผา ทวีสุข (2516, หน้า 61-62) ได้ศึกษาในเรื่องความสนใจในเนื้อหาแบบเรียนวรรณคดีไทยของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทำให้ทราบสาเหตุของความเบื่อหน่ายไม่อยากจะเรียนภาษาไทยว่า “เบื่อ เพราะต้องนั่งฟังครูอธิบายฝ่ายเดียวการบรรยายซ้ำ ซาก ยืดเยื้อ น่าเบื่อหน่าย แสดงถึงไม่ได้รับการ สอนที่ดี ไม่ใช่เนื้อหาไม่น่าสนใจฝ่ายเดียว แต่ขึ้นอยู่กับวิธีการสอนของครู” สุเจตน์ ส่งสัมพันธ์สกุล (2526, หน้า 4) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทย ด้านการจูงใจของครูใน โรงเรียนมัธยมศึกษา ตอนต้น ผลการศึกษามีความคิดว่า “การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยที่ประสบปัญหา ส่วนใหญ่มี

สาเหตุมาจากตัวครู และวิธีการสอนของครู ครูมักใช้วิธีการสอนแบบเก่าเป็นการสอนแบบบรรยาย หรืออธิบาย ทำให้ไม่สามารถชักจูงให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนได้”

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนของครูกับการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นจะเป็นแนวทางไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตร เพราะพฤติกรรมการสอนของครูมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอันมาก นิติยา บุญสิงห์ (2517, หน้า 117) ได้กล่าวว่า “ถ้าครูสอนดีมีเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย จะทำให้นักเรียนสนใจเรียนยิ่งขึ้น การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม จะทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนยิ่งขึ้น”

การที่ครูภาษาไทยรู้จักนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอนนั้น นับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว สนุกสนานเพลิดเพลินเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนดังที่ ลัดดา สุขปรีดี (2523, หน้า 1) กล่าวว่า “การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา กำลังเป็นที่สนใจอย่างกว้างขวางในขณะนี้โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนามีการตื่นตัวกันมากทีเดียวในเรื่องการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการศึกษาหรือเพิ่มคุณภาพของการศึกษาให้มากขึ้นด้วยการแสวงหาวิธีการเพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด” ซึ่งตรงกับความคิดของ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรหม (2536, หน้า 317) ที่กล่าวว่า “การใช้สื่อการสอนต่าง ๆ จะช่วยเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจ ช่วยสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานมีชีวิตชีวา ไม่เบื่อหน่ายในบทเรียนช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาต่าง ๆ

ในบรรดาสื่อการสอนนั้น ชุดการสอนเป็นสื่อที่น่าสนใจ และเหมาะสมในการนำใช้ในการเรียนการสอน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523, หน้า 118) ให้ความหมายของชุดการสอนไว้ว่า ชุดการสอนคือ ระบบของการนำ สื่อประสมที่สอดคล้องกับวิชา หน่วย หัวเรื่อง และวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสัมพันธ์กับ ลัดดา สุขปรีดี (2524, หน้า 29) ที่ให้ความหมายว่าชุดการสอนคือการจัด โปรแกรมการเรียนการสอน โดยใช้สื่อหลายชนิดร่วมกันหรือที่เรียกว่าสื่อประสม (Multi Media) เพื่อสนองจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนที่ตั้งไว้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และให้เกิดความสะดวกต่อการใช้ในการเรียนการสอน นอกจากนี้ บุญเกื้อ คาร์พเวซ (2530, หน้า 67) ก็ได้ให้ความหมายของชุดการสอนว่าเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งซึ่งเป็นชุดของสื่อผสม (Multi Media) ที่ใช้สื่อตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไปร่วมกัน สื่อที่นำมาใช้ร่วมกันนี้จะช่วยเสริมประสบการณ์ซึ่งกันและกันตามลำดับขั้น จัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ในของหรือบรรจุกระเป๋าล้วนแต่ผู้สร้างจะทำ

สรุปได้ว่าชุดการสอน คือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อประสม เพื่อสนองจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนที่ตั้งไว้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้สะดวกต่อการใช้ในการเรียนการสอน

และช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ภายในชุดการสอน ประกอบไปด้วยคู่มือการใช้ชุดการสอนสื่อการสอน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุดสอนนิยมนัดไว้ในกล่อง หรือซองเป็นหมวดๆ ครูสามารถนำไปใช้สอนได้ทันที นอกจากนี้ วิชา ครูปีติ (2538, หน้า 53) ยังให้แนวคิดไว้ว่า “การนำชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการ จัดการเรียนการสอนมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น แสดงว่าชุดการสอนที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสอนในรายวิชาภาษาไทยและได้ทำการทดสอบพบว่า นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนวิสุทธิศ เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน ในจุดประสงค์ที่ 18 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเสียงในภาษาไทย อยู่ในเกณฑ์ต่ำจำนวน 132 คน จากนักเรียนทั้งหมด 176 คน คิดเป็นร้อยละ 76.70 ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูภาษาไทย และ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพื่อนักเรียนจะได้มีทัศนคติที่ดีในการ เรียนวิชาภาษาไทยและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทยอยู่ในเกณฑ์ดี ผู้วิจัยจึงสนใจจะ สร้างชุดการสอนเรื่องเสียงในภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยลดเวลาการสอนของครู พัฒนาการอ่านและพัฒนาจริยธรรมของ นักเรียนทั้งยังเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้น่าสนใจน่าศึกษา

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อสร้างชุดการสอนกลุ่มสาระภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องเสียงในภาษาไทย ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนจากการใช้ชุดการสอน เรื่อง เสียงในภาษาไทย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะได้ชุดการสอนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องเสียงใน ภาษาไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอนและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เพื่อจะ นำไปใช้พัฒนาการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการใช้ชุดการสอนสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนใช้ ชุดการสอน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวิสุทธิศ เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 ห้องเรียน รวม 176 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนวิสุทธิศ เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร สุ่มมา 1 ห้องเรียน
3. เนื้อหาในการทดลอง ได้แก่ เรื่องเสียงในภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง การทดลองกระทำในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ใช้เวลาในการทดลอง 6 คาบ คาบละ 60 นาที เวลา 2 สัปดาห์
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 5.1 ชุดการสอนเรื่องเสียงในภาษาไทย
 - 5.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 6.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเรียนโดยใช้ชุดการสอน
 - 6.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
7. การทดลองหาประสิทธิภาพทุกขั้นตอน ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องเสียงในภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หมายถึง การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อประสมเพื่อประกอบประกอบการบรรยายกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องเสียงในภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 หมายถึง เกณฑ์ที่กำหนดเพื่อให้หาประสิทธิภาพของชุดการสอนวัดได้จากแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังนี้
 - 2.1 80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนของนักเรียนทุกคนรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
 - 2.2 80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนทุกคนรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในการเรียนเรื่องเสียงในภาษาไทย วิชาภาษาไทย ด้วยชุดการสอน โดยวัดจากคะแนนการสอบหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้าง

4. เสียงในภาษาไทย หมายถึง เสียงที่เปล่งออกมาเพื่อสื่อความหมายระหว่างมนุษย์ที่ใช้ภาษาไทยซึ่งแบ่งเสียงในภาษาไทยออกเป็น 3 ชนิดคือ เสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์